

FÜLÖP LÁSZLÓ

Mayláth Istvánné, Nádasdy Anna vajdáné asszony

Takáts Sándor, amikor 1914-ben megírta a régi magyar nagyasszonyokról szóló könyvét, valószínűleg a bőség zavarában nehezen tudott választani, hogy kiket is említsen házában híres asszonyai közül.¹ Többen is méltán szerepelhettek volna a kötetben, életükkel és tevékenységükkel megérdemelték volna egy fejezetet, mint ahogy a történelemben megörökített férjeik, gyermekeik. Amíg a férfiak a csatamezőkön küzdöttek, harcoltak, vármegyei és országos tisztségeket töltöttek be, politikai szerepet vállaltak egy-egy kiemelkedő ügy érdekében, addig ők „csak” otthon éldegéltek. Mai szemmel azt hinnénk, hogy éltek a főúrnók vidám életét, azonban mindennapjaik teljesen máként teltek. Ők irányították a hatalmas birtokokat, törődtek a szántásról-vetésről, aratásról és betakarításról, a lábas jószágokról, a főzésről, a télre való eltevéséről, a ruházatról, a gyermeknevelésről, a vendégek fogadásáról, és sorolhatnánk tovább a napi feladataikat. Mindezt nem egyedül végezték, de nekik kellett eligazítani a birtokaikon élő és tevékenykedő jószágigazgatókat, erdészeket, vadászokat, cselédek, szolgálókat, valamint az összes, a várban, kastélyban élő személyzetet. Gondoljunk csak a napi étkezések megszervezésére! A katonák, családok alattvalók maguk gondoskodtak a saját ételmezésükről. Azonban a közvetlen családtagok étkeztetését az úrnő szervezte. Együtt ebédelt a közvetlen és tágabb família, amely általában 10–20 főt tett ki. Ha rokonok, barátok, más nemesi családtagok érkeztek a házhoz, ak-

kor ez a szám elérhette, sőt, túlhaladhatta az 50 főt is. De mást kellett főzni az idős, a beteg családtagok számára, és más ételeket a kisgyermekük részére. Tehát, naponta legalább három különféle fogás készült a főétkezésekre. A jelesebb, ünnepi alkalmakat most nem is említjük, amelyeknek csak az előkészületei több napot is igénybe vettek. És ez a feladat csupán egy lehetett a mindenért felelős úrnő teendői között. A címben olvasható nagyasszonyt is ilyen szerepre készítették föl, és a házasságkötése után ennek kellett megfelelnie, sokszor nagyon fiatal kora ellenére.

Nádasdy Anna is olyan családban született, amelyben neveltetésekor ügyeltek arra, hogy ezen várható kihívásoknak eleget tudjon tenni. A Nádasdyak² a Nyugat-Dunántúlon nőttek fel, későbbi fő fészükük Sárvár vára lett. Anna édesapja nádasdi Nádasdy Ferenc, anyja pedig enyingi Török Orsolya volt (az első feleség, Véssey Orsolya korábban elhunyt.) Ferencnek hat felnőtt kort megért gyermeke született (a kisgyermek korban elhaltakról nem maradt fenn adat): Tamás (házastársa: Kanizsay Orsolya), Zsuzsa (Ghyczy Józsa),³ Jakab (1556-ban harcban esett el), Kristóf (devecseri Choron Margit), Krisztina (Dánielffy Gáspár majd Bezerédj

¹ Takáts Sándor: Régi magyar nagyasszonyok. Bp., 1914. 344 p.

² Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. (továbbiakban: Nagy) 8. köt. Pest, 1861. 14–27. p.

³ Zsuzsanna Szele Balázné aláírással küldött leveleket 1531 és 1550 között öccsének, Nádasdy Tamásnak. *Mályusz Elemér*: Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei. 3. köz. = Levéltári Közlemények (továbbiakban: LK), 1924. 1–4. sz. 68–69. p.; Nagy Iván Krisztina második férjeként Bezerédj Mihályt († 1526 Mohács) említette. Nádasdy Anna is így nevezte meg levelében. Nagy 2. köt. Pest, 1858. 94. p.

Gergely), László (nincs róla adat) és az itt szereplő Anna. Amint ebben a században élt nőkről kevésbé jegyeztek föl születési adatokat, így róla sem; tehát nem ismerjük születési helyét és idejét. De bizonyára nagyon fiatal lehetett, amikor férjhez adták 1530-ban a körülbelül 28 éves⁴ szunyogszeghi Mayláth Istvánhoz, és elköltözött Erdélybe, a férj birtokára, Fogaras (ma: Făgăraș, Románia) várába. Mayláth ifjú korától kezdve hű barátja felesége bátyjának, Nádasdy Tamásnak és Szalay (Zalay) Jánosnak (ezért is küldte később leveleit sokszor mindkettőjüknek). Feltehetően közösen szolgáltak a királyi udvarban, innen a bizalmas viszony. Mások azt feltételezik, hogy együtt tanulhattak valamelyik olyan intézményben, amelyről Nádasdy Tamással kapcsolatosan maradtak fenn feljegyzések (Buda, Bologna, Róma). Anna életében a férjhez menetelekor mintegy véletlen folytán két dolog is összekapcsolódott: férje nemcsak jó barátja a bátyjának, hanem egyben ezáltal a sógora is lett. Nádasdy Tamás I. Ferdinánd királytól a Fogarasföld örökös ura címet kapta jelentős birtokokkal, Mayláth pedig, miután a mohácsi csatából szerencsésen megmenekült, a király szolgálatait Fogaras várával hálálta meg. Ehhez neje testvére részéről hozományul nyerte a fogarasi birtokok egy részét.

Pár év múlva jelentős változás állt be a házaspár életében: Mayláthot 1534-ben erdélyi vajdává választották, s ezt a feladatot közel 7 éven keresztül (1534–1541) látta el. A vajda szónak jelenleg a magyar nyelvben több jelentése is van.⁵ Most csak azt idézzük,

4 *Majláth Béla*: Maylád István, 1502–1550. Bp., 1889. (továbbiakban: Majláth, 1889.) 7–8. p. (Magyar történelmi életrajzok)

5 Az ómagyarban a jelentése: fejedelem. Szláv eredetű jövevényszó: vojvoda, annyi mint hadvezér. <https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/Vajda>; <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/v-F4386/vajda-F43A3/> (Megtekintve: 2022. január 15.)

amely a 16. században az Erdélyben élő vajdákra vonatkozik. Országos méltóságnak számított a középkori Magyarországon, másképp országnagynak is nevezhetnénk. Különleges, területi hatalommal is felruházott tisztségviselő, aki a királyt helyettesítő, széles jogkörrel rendelkező Erdély fölött.

Nádasdy Anna tehát ettől az időponttól az akkori Erdély első, legtekintélyesebb emberének a felesége. A továbbiakban az úrnő életéről csak úgy tudunk írni, ha röviden bemutatjuk magának a férjnek az életét, tevékenységét is ahhoz, hogy megérthessük a feleség későbbi sorsát. Hisz róla gyakorlatilag majdnem mindent csak közvetve tudunk, és ezeket az apró morzsákat összeszedve, a már megjelent dokumentumokból kigyűjtve lehetséges képet kapunk Anna személyiségéről.

Majláth Béla kisebb könyvet⁶ adott ki a vajda életéről, kissé romantikus, regényes stílusban. Jellemét, tulajdonságait azonban nagyon reálian és találóan szemlélte. (Mivel sorait nem szóról szóra idézzük, ezért azok átvételénél kerüljük az idézőjelek használatát.) Nagyon nyugtalan lelkületű és vérmérsékletű egyénként ábrázolják a történészek is. Nagyravágyó tervek, szívósság, kitartás, éles eszűség, katonai tehetség és bátorság jellemezte. Arra törekedett, hogy Erdély fejedelmévé válasszák. Ekkor került szembe Fráter (másképp Martinuzzi) Györggyel,⁷ ami a két egyén között személyi gyűlöletté fajult. A horvát származású Fráter, ahogy akkor hívták, György barát, eredetileg pálos szerzetes, előbb váradi (ma: Oradea, Románia) püspök, majd esztergomi érsek és bíboros lett. Tulajdonképpen az ő kezében volt Mayláth élete, későbbi sorsa, amint majd a továbbiakban láthatjuk. Min-

6 Majláth, 1889. 120 p.

7 Eredeti neve: Juraj Utješenić.

denütt úgy említik, hogy jellemtelen, intrikus egyéniség, „*még azok is gyűlölték, akiknek hasznára volt.*”⁸ Állítólag Erdélyt is át akarta játszani a törököknek, ezért Castaldo gróf emberei a bíborost alvinci (ma: Vințu de Jos, Románia) kastélyában 1551-ben meggyilkolták. (Ez utóbbi évszám azért érdekes, mert mindez alig 1 évvel később történt Mayláth István halálánál.)

A nyughataatlan és másokkal szembekeverülő vajdát 1541. július 20-án, a saját földjén, Fogarasnál Petru Rareș moldvai vajda elfogta (elfogatta?), az isztambuli Héttoronyba vitette, és közel 10 évi fogság után ott is halt meg. Itt térünk vissza Nádasdy Annához, a feleségéhez és családjához.

Mohács után, az ország három részre válása, az országrészek elszakadása és a közlekedési akadályok miatt hazánkban fellendült a magánlevelezés, mivel a távolban lévő családtagok kevésbé tudtak egymással érintkezni. A Fogarasban lakó Nádasdy Anna is férje elhurcolása után csak így tudott kapcsolatot teremteni Nádasdy Tamással, a bátyjával (első levele kelt: 1542. január 17.). Természetesen, ezen misszilisok⁹ legtöbbször a férje kiszabadításával foglalkozott.

Mielőtt tovább lépnénk ezek tartalmának ismertetésével és a feleség, valamint gyermekei bemutatásával, fontos dolog két szót tisztázni az olvasók előtt. Ez pedig a rab és a fogoly szavak elkülönítése. Ma a rabot úgy képzeljük el, hogy szűk, fűtetlen, nedves cellába zárva, mindenkitől elkülönítetten, zord körülmények között tengette az életét. Majláth Béla is így emlékezett meg a vajdáról: „*a Jedikulában lánczra verve bebörtö-*

nöztetett”.¹⁰ Azonban korántsem így élt Mayláth István (és Török Bálint, a társa sem). Folyamatosan levelezésben állt a feleségével, rokonaival és barátaival. Leveleik pecsétjét nem törték föl, tehát nem olvasták el a törökök azokat. Küldhettek haza, és kaphattak otthonról ajándékokat. Kijárhattak Isztambul városába vásárolni. Erdélyből és Magyarországról jött látogatókat, küldötteket, követeket fogadhattak, akik náluk hálhattak meg. Tehát, a Héttoronyban elkülönített, kiváltságos helyen laktak, a külföldi előkelő, nemes emberek számára fönntartott részlegben. Azonban sem a várost, sem a török birodalmat nem hagyhatták el. Bármi vétség, például szökési kísérlet esetén viszont szigorúbb felügyelet alá kerültek. A várbörtönből csak nagyon ritka esetben engedtek szabadon a törökök foglyokat. Például magas rangú török rab(ok) cseréjébe, vagy nagy summa pénzért, egyeseket pedig akkor, ha áttértek a mohamedán hitre. (Ez utóbbiaknak azonban török területen kellett tovább élniük – azaz csak bizonyos szabadságot nyertek el, ami nem egyenlő a szabadulással és a hazatéréssel.)

A feleség, Nádasdy Anna minden követ megmozgatott, hogy férjét kiszabadítsa. Állandó levelezésben állt a bátyjával, aki időközben, 1554-ben Magyarország nádora lett, tehát a király után az első ember.¹¹ Törökviszont szinte minden általa és általuk fölkeresett személy támogatta: a magyar, sőt, a francia király is, Izabella királyné, az erdélyi nagyurak – köztük Kendy Ferenc, a régi barát –, Mircse oláh vajda és sorolhatnánk tovább. Egy ízben, 1546-ban megcsillant a remény, hogy 10.000 aranyért a törökök kiadnák, ám ez a hatalmas összeg

8 Forgách Ferencet idézi *Oborni Teréz*: Az ördögös Barát. Fráter György, 1482–1551. Pécs–Bp., 2017. 15. p. (Sziluett. Korszerű történelmi életrajzok)

9 Misszilis: valóságos, ténylegesen elküldött levél. Nem valakivel élőszóban, azaz „nyelvel” küldött üzenet.

10 Majláth, 1889. 107. p.

11 Nádasdy Tamás nádor családi levelezése. Szerk. Károlyi Árpád, Szalay József. Bp., 1882. (továbbiakban: Károlyi – Szalay, 1882.) 260 p. Köztük Nádasdy Anna levelei 115–174. p.

nem gyűlt össze. Felesége, végül elkeseredésében följárnlotta az imádott várakat Fráter Györgynek, és megígérte, hogy a városban tartott török foglyokat is szabadon engedni. Azonban ezt a lehetőséget a barát cinikusan visszautasította, a hozzá intézett kérelmet megtagadta, állítólag azt mondván: van elég vára. Amint látjuk, Mayláth szabadulását minden jó érzésű ember akarta, természetesen elsősorban a felesége, aki leveleivel, kérelmeivel fölkereste a lehetséges megmentőket – egyedül csak egy nem: György barát, aki bosszúból, régi ellenségként minden esetben lerombolta az egyengetett utat. Tehát, a vajda kiszabadítása csak meddő kísérletek és kudarcok sorozata volt. Utólag úgy tűnik, hogy Fráter Györgyön kívül mindenki mindent megtett a fogoly szabadulásáért, mégis, a sors ellene dolgozott. Mayláth utolsó leveleiben már komoly betegségről panaszkodott, majd később már ezt nem is említette. 1550 karácsonya előtti héten – december 20-a körül – elhunyt Isztambulban. Életrajzírói a halál okaként a szélhűdést (agyvérzést) adják meg, bár nem tudjuk, hogy ezt a diagnózist akkor kik és miből állapították meg. Arról sincs tudomásunk, hogy a Jedikulában elhaltakat hova temették el, ahogy Majláth Béla megfogalmazta: „*idegen föld ismeretlen zugában alussza örök álmait*”.¹²

A Mayláth–Nádasdy házaspárnak két gyermeke született Margit és Gábor.¹³ Margit előbb somlyói Báthory András, annak halála után pedig Iffju János felesége lett. Gábort – miután az apja török fogoly lett – Nádasdy Tamás és neje, Kanizsai Orsolya vette magához, és ott nevelkedett a főúr sárvári várában. A házaspárnak akkor még gyermeke nem lévén, úgy gondoskodtak róla, mintha a saját fiuk lett volna. Német

nyelvre taníttatták, még Itáliába is elküldték nyelveket megismerni. Később Bécsben a nagybátyja révén a király szolgálatába lépett. (További életről még később szólunk.) Mayláth István halála után az édesanyja, Anna is Sárvárra költözött a fitestvére várába, ahol fiatal sógornője nagyon szívélyesen fogadta, és a két sógornő nagy békeségben segítette egymást az együttlétük alatt. Anna életét ezután újabb esemény zavarta meg: Erdély Magyarországtól várható végleges elszakadása (1556). Ettől félve 1558-ban úgy döntött, hogy visszaköltözik a birtokaira és Fogaras várába, hogy megvédje azt a családjá számára. A törökök miatt csak nagy kerülővel tudott hazatérni, ezen év január 27-én például még Kassáról¹⁴ (ma: Košice, Románia), március 26-án már Fogarasról küldött levelet a hosszú út után Sárvárra. Utolsó levelét 1562. július 23-án vetette papírra a már özvegy Kanizsai Orsolyának – Nádasdy Tamás 1562. június 2-án halt meg Egerváron –, fájjalva kedves bátyja halálát. Ugyanis, ezidáig egyszer sem említettük, hogy Nádasdy nagyon szerette Anna nevű húgát. (Állítólag egyik leánytestvérét korántsem szívelte, de arról sehol sem olvashatunk, hogy melyiket: Zsuzsannát-e vagy Krisztinát?)

A 16. század elején ritkaság számba ment, és szokatlan dolog a lányoknál az

¹² Majláth, 1889. 115. p.

¹³ Nagy 7. köt. Pest, 1860. (továbbiakban: Nagy, 1860.) 248–249. p.

¹⁴ Gersei Petheő János, Kassa kapitánya 1558. január 22-ei levelében értesítette Nádasdy Tamást, hogy Anna húga megérkezett a városba: „... *soha ... gonosz időm ő k[e]l[e]ye]me nem jöhetett volna, mint most ...*”. Itt nemcsak a nagyon hideg időjárásra, hanem az útonálló tolvajokra és rablókra utal elsősorban. Ezért az úrnő elé küldte Perényit – a keresztnev hiányzik – és Báthory Istvánt. S ha úgy látja, hogy biztonsággal utazhat tovább, akkor „*én magam mind népestül elkésérem az Bodrogig*” – írta levelében. Továbbá azt, hogy „... *én soha aszonyomnál bátrabb aszonyállatot nem láttam, ...*” Gersei Petheő János levelei Nádasdy Tamáshoz, 1550–1562. 2., bef. közl. Közli Komáromy András. = Történelmi Tár, 1904. 3. füz. 401–402. p.

írni–olvasni tudás. Úgy látszik viszont, hogy a tudományokat pártoló Nádasdy család udvarában ez nem számított ismeretlennek. A közölt levelekben több alkalommal is szó esik általában könyvekről, de konkrétan csak a Bibliáról, abból az apostolok cselekedeteiről és egy kalendáriumról tesznek említést. Nádasdy Anna írásából arra következtethetünk, hogy több diák irányításával tanult, mivel ugyanazokat a betűket másféleképp és másként jelöli mondataiban, szavaiban. Egy biztos, hogy a legnagyobb hatással tanítóként egy olyan írődeák lehetett rá, aki eredetileg német anyanyelvű lehetett, vagy német iskolában tanulhatott. Ugyanis rengetegszer fölcseréli a zöngés mássalhangzókat zöngétlenre, pedig ez a jelenség sem a testvérénél, sem a sógornőjénél sohasem fordult elő. Például g-k: huka, nyukhatatlan, maka, felfokadta, kondol. Bár élete legnagyobb részét Erdélyben élte le, mégis mindvégig nyugat-dunántúli nyelvjárásban írt (és beszélhetett). Csupán néhány példa ezekre a nyelvi jelenségekre – természetesen átírásban: dóga (dolga), víkon (vékony), bizon, szegin (szegény); vílje (vélje), víget (véget); deják (deák), rejá (reá); hórul hóra (hóról hóra), vásárrul (vásárról); mast (most), mastan (mostan). Szívesen használ régies kifejezéseket és tájszavakat: kedig~penig (pedig), mend (mind), vagyon (van), jelesben (elsősorban), vém (vevém, vettem), ajándok (ajándék), szerelmes (szeretett), szemben leszen velem (személyesen találkozunk), akarnája (akarná) stb.

A 16. század eleji Magyarországon a helyesírást még nem szabályozták, nem egyszerűsítették. Az írni tudók részben azokat a szabályokat követték, amelyeket az egyes iskolákban vagy mesterektől, írődeákoktól tanultak, részben maguk alkották meg a problémás hang–betűmegfeleltetést. Ez főként azoknál a hangoknál jelentkezik, amelyek kimondottan a magyar nyelvre jel-

lemzőek. Ilyenek a szomszédos szláv népeknél hiányzó ö (e, ew) és ü (u, v, w ev), de még az i (y, j, ÿ) hangunk ingadozó írása is. A mássalhangzóknál a c, cs, gy, ty, ny, zs, tehát főként a kettősek lejegyzése nagyon eltérő, akár ugyanabban a mondatban is többféleképpen olvasható. Gyakran használta a kihagyást vagy az aposztrófot, ez utóbbira példa: t', g', n', valamint a mássalhangzók, főként a t után a h (th) néma betűt. A 16. századi magyar misszilisek helyesírással nagyon részletesen foglalkozik a Bagi–Kocsis¹⁵ szerzőpáros, ezért ezeket most nem említjük, csupán azokat az eseteket soroljuk föl, amelyek Nádasdy Anna leveleire jellemzőek:

– mai szemmel nézve a helyesírás elvei közül szinte csak a kiejtés elvét alkalmazza (eccer, atta);

– a kis- és nagybetűk használatában teljesen következtelen, írásában esetleges;

– nem jelöli a hosszú magánhangzókat (A Károlyi–Szalay-féle átírásban,¹⁶ azonban érthető módon, ezt nem követték a szerkesztők, innen vettük át a fenti és alábbi példákat is);

– a mondatok végén csak elvéve használnak írásjelet (pontot), így a mondathatárokat az olvasónak kell kikövetkeztetnie;

– a szavak egybe- és különírásakor következtelen;

– a teljes hasonulás ritkán érvényesül a szövegeiben: gyermekimvel (gyermekemmel), akaratomval (akaratommal), hozzájuk (hozzájuk), aznál (annál), ezekhel (ezekkel), éjvel (éjjel);

– az igeragozása nagyon gazdag és változatos: bocsátnájuk (elbocsátanánk), mí-elhesség (művelhesség), megjeve (megjött), kimene (kiment), feledett volt el (felejtett

15 Bagi Zoltán Péter – Kocsis Zsuzsanna: A dél-dunántúli végvidék hétköznapjai, 1526–1568. Misszilisek. = Levéltári Szemle, 2016. 1. sz. 64–80. p.

16 Károlyi – Szalay, 1882. 115–174. p.

el), emlékezém (emlékeztem), keszentem volt (megköszöntem), tertínendik (történni fog), bocsáttam volna (megbocsátottam volna);

– a hiátust sokszor jelöli, azonban néha nem oldja föl: toábbat (továbbá), lejányom (leányom).

Az úrnő leveleinek rövid helyesírási bemutatása után egy rövidke részt betűhűen közlünk, hogy érzékeltesük az itt elmondottakat, valamint azt, hogy mennyivel nehezebb volt egy akkor élőnek a magyar nyelvünk írása és olvasása. Ezen levelet testvérének, Bezerédj Mihálynének, Krisztinának címezte, amelynek a bevezetése és befejezése a következő (a virgula | a sorok végét jelzi, a `k` pedig a kegyelmed szó korábbi rövidítése):

*Zerelmes azonom es edefnenem kezene-
temnek | es magam ayalasanak vtana ege-
segemet yrom `k` mynd az en vramal es ger-
mek | ýmvel egetem ben kyt kyvanek enes
my | ndden koron `k` ek felel yo egeseget
hala | nom.*

*ez level kelt fogarásban zent balař nap |
vtav valo hetfen .1.5.3.8.*

Az `k` Atyafyya Nadasdy Anna¹⁷

Nádasdy Anna visszatérve Fogarasra tovább pereskedett korábban elvett birtokaiért, állítólag rövid időre még magát Fogaras várát is elveszítette. Az ezzel kapcsolatos feljegyzések nagyon bizonytalanok és elmentmondóak.

17 Mályusz Elemér: Az Országos Levéltár Nádasdy-levéltárának magyar levelei, 1531–49. = LK, 1923. 1–2. sz. 144. p. Az 1538. február 5-re datált szöveg mai magyar nyelven körülbelül a következő: Szerelmes asszonyom és édes néném. Köszönetemnek és magam ajánlásának utána egészségemet írom kegyelmednek mind az én urammal és gyermekimmel egyetemben. Kit kívánék én is mindenkoron kegyelmedek felől jó egészséget hallanom. Ez levél kelt Fogarasban, Szent Balázs nap után való hétfőn 1538 Az kegyelmed atyjafia Nádasdy Anna.

Mint fentebb említettük, a házaspárnak két gyermeke született. Margit leányukat kiházásították, nem is akárkihez, hanem a híres Báthory család egyik gazdag fiához. Gábor fiuk később otthagya a bécsi udvart, ennek ellenére az akkor még élő Tamás nagybátyja közbenjárására a király még bárói rangra emelte. Csupán feltételezzük, hogy Erdélybe való visszatérésének oka szintén Fogaras várának családi védelme lehetett. Nagy Iván szerint azonban ezt később eladta, és előbb Magyarországra, majd Morvaországba költözött, 1577-ben ott is halt meg.¹⁸ Felesége jóval túlélte férjét, halálzási évének 1596-ot említik. Négy gyermekük volt, két fiú és két leány: Gábor, István, Anna és Ilona. Nádasdy Anna unokái közül a két lány magyar nemeshez ment férjhez: Anna szentmiklósi Pongrácz Dánielhez, Ilona pedig előbb horkai Horeczky János, majd jeszeniczei Szunyogh Mózes felesége lett. És milyen a véletlen: a két fiú, Gábor és István utód nélkül hunyt el. Ez utóbbi 1595-ben esett el Esztergom ostrománál.

Hogy Nádasdy Anna pontosan mikor és holt halt meg, arról nincsenek adatok. Az biztos, hogy nem sokkal az utolsó levele írása (1562) után, mert a Nádasdy család levéltárában nem maradt fenn több levél, amit özvegy sógornőjéhez, Kanizsai Orsolyához küldött volna. (Már 1561. év végén azt írta az egyikben: „... tudom, hogy én immár soha nem látom K[egyelme]teket, mert igen megbetegesülélk ...”¹⁹) A helyet is csak feltételezzük: bizonyára a számára oly kedves fogarasi várban. Végrendeletében bizonyára rendelkezett, hogy holttestét hol temessék el: a várban, avagy a város akkori egyik templomában? Mint férjéről, róla is elmondhatjuk, hogy számunkra ismeretlen helyen „alussza örök álmait”.

18 Nagy, 1860. 249. p.

19 Károlyi – Szalay, 1882. 173. p.